

Ìwé Dániẹ̀lì - Nọmbà Ọkan Ọgọ̀rùn-ún àti Ọgọ̀rin-mejọ

Látòdò Raphia sí Panium: Sísí Itúmò Àsotélẹ̀ Tí Awọn Ogun Àtijọ́ Payá

Jeff Pippenger

2024-04-18

Ogun Ráfíà àti Ogun Páníùmù jẹ̀ یشه̀ یتان méjì tí ó yàtò sí ara wọn tí ó یشه̀ ní àwọn àkókò àti àyíká tó yàtò, ښښون àwọn méjèèjì ní itúmò pàtàkì nínú یتان Jùdià igbàani àti àwọn agbègbè tó yí i ká. Ogun Ráfíà یشه̀ ní ọdún 217 ښáájú ibi Kristi. Ogun Páníùmù یشه̀ ní ọdún 200 ښáájú ibi Kristi láárín ijọba Sélúkídi (ọba àrìwá) àti ijọba Tólémáiki (ọba gúúsù). Wọn mò àwọn ogun méjèèjì wònyí nínú esè kọkànlá tí dé esè kẹ̀èdógún nínú orí kọkànlá ti Dániẹ̀lì. Àwọn ogun méjèèjì wònyí ښáájú Iṣòtẹ̀ Mákábì ní ọdún 167 ښáájú ibi Kristi.

Ogun Panium gba orúkọ rẹ̀ láti inú àfihàn ilẹ̀-àyé tí ó sún mó ọ̀n, Ọkẹ̀ Panium, níbi tí ijà nàà ti یشه̀. Orúkọ Panium jẹ̀ imújáde láti ọ̀dò ọ̀lọrun Gíríiki tí a n pè ní Pan, ẹni tí a ti yà tẹ̀npilì kan sí mí mó fún níbè. A mò ibi nàà sí Panium nítorí ibásepò rẹ̀ pẹ̀lú ijọsin Pan. A máa n tọka sí àkọjọpò tẹ̀npilì nàà gégé bí Ibi Mímọ̀ Pan, láti fi tẹ̀numọ̀ ipa rẹ̀ gégé bí ibi ifọkànsin ẹ̀sìn àti ijọsin tí a yà sọtò fún ọ̀lọrun Pan. Ọ̀rò nàà “Nymphaeum” n tọka sí arabara tàbí ibi mí mó tí a yà sọtò fún àwọn nímfù omi nínú ẹ̀sìn Gíríiki àti ti Róòmù àtijọ́. Àkọjọpò tẹ̀npilì tí ó wà ní Panium ní ihò àpáta kan àti orisun omi àdánidá kan, èyí tí a gbà pé àwọn nímfù n gbé inú rẹ̀; nítorí nàà, nígbà mí, a máa n pè é ní Nymphaeum ti Panium.

Léyìn tí Héròdù Fílípù, ọmọ Héròdù Nlá, tún ilú nàà kọ, tí ó sì mú un gbòrò sí i, a mò ọ̀ sí Kesaréa Fílípì ní olá fún Késàri Ágúsítù, Ọba-ọba Róòmù, àti fún Héròdù Fílípù fúnra rẹ̀. Àkọjọpò tẹ̀npilì nàà jẹ̀ ibùdò ẹ̀sìn pàtàkì nínú ilú yí.

Ní àkókò ijọba Ọba Aláṣe Augustus, a tún yà tẹ̀npilì nàà sí mí mó tàbí a tún sọ ọ̀ ní orúkọ tuntun láti fi bolá fún Augustus, èyí tí ó ښáfihàn ẹ̀sìn ibòrìṣà ọba-ọba nàà àti idapò àwọn àṣà ẹ̀sìn Romu sínú àyíká ẹ̀sìn ibilẹ̀ ibè. Agbègbè tó sún mó ilú igbàani Caesarea Philippi, níbi tí tẹ̀npilì Pan wà, ni a máa n pè nígbà mí ní “Àwọn Eñubodè Ọrun Àpáàdi” tàbí “Àwọn Eñubodè Hades.”

Nínú esè kẹ̀rindínlógún tí dé kọkàndínlógún ti orí kọkànlá ìwé Dániẹ̀lì, a ښáfihàn àwọn agbègbè ilẹ̀ méta tí Róòmù aláinibòrìṣà ní láti borí kí a lè fi idí rẹ̀ múlẹ̀ gégé bí ijọba kẹ̀rin nínú àsotélẹ̀ Bíbẹ̀lì àti gégé bí ọba àrìwá nínú orí nàà. Nínú esè kẹ̀rindínlógún, a tọka sí Pómpeì, jagunjagun Róòmù, gégé bí ẹni tí ó ښẹgun Sírià ní ọdún 65 ښáájú Sànmáni Kristi, léyìn nàà sí ښẹgun Jerúsálémù ní ọdún 63 ښáájú Sànmáni Kristi. Ẹ̀sẹ̀ kẹ̀tádínlógún tí dé kọkàndínlógún tọka sí bí Júliọ̀sì Késàri ښẹgun Ejibiti, èyí tí i ښe idèna kẹ̀ta nínú mètẹ̀ta nàà. Ogun Ákíomù ní ọdún 31 ښáájú Sànmáni Kristi ni ó samisi ibèrè ọ̀dún ẹgbẹ̀ta méta àti ọgọ̀ta tí Róòmù aláinibòrìṣà yòò fi ښàkóso pátápátá, ní imúṣe esè kẹ̀rinlélógún ti Dániẹ̀lì orí kọkànlá.

Nínú esè ogún ni a ti ښe àfihàn ijọba Augustos Késàri, àti nínú یتان nàà ni a bí Jèsù. Léyìn nàà, nínú esè mọkànlélógún àti méjilélógún ni a ti fi ijọba Tiberiùs Késàri ẹni búburú hàn, nípa bèè ni a sì

samisi ikàniyàn Kristi. Nínú èsè mètálélógún ni a ti samisi májèjú tí àwọn Júù Mákábi wò pèlú Róòmù aláìgbòrán sí Olórùn, àti nípa bèè ni sísàn itàn tí ó bèrè nínú èsè kòkànlá ni a dá dúró, itàn ìṣèlè nàà sì padà séyìn sí àkókò ọdún 161 Ş.K. sí 158 Ş.K.

Èsè kètálélógún ṣàpèrè ilà àwọn Maccabees, àti bí ó tilè jé pé kò pèsè gbogbo kúlèkúlè ilà àṣòtélè wọn, àkòsílè itàn ṣe bèè. Ní ọdún 217 ṣáájú Kristi, Ogun Raphia ṣelè, àti léyìn ìṣèlè nàà ọba-ọmodé kan fi Ejibiti sí ipò àìlera. Bí àwọn ọba Seleucid àti ti Giriki ṣe n gbé ètò kalè láti bá ọba-ọmodé nàà lò ní ọdún 200 ṣáájú Kristi, Romu fi ara rẹ sínú itàn nàà, ó sì di olùdábò bo ọba-ọmodé Ejibiti nàà. Ní ọdún kan nàà ni Ogun Panium ṣelè. Léyìn nàà, ní ọdún 167 ṣáájú Kristi, ogun abélé ti àwọn Maccabees bèrè.

Ìditè Maccabean bèrè ní Modein ní ọdún 167 ṣáájú Kristi, ó sì ní àwọn Maccabees kí í ṣe pé wọn jagun sí Ilè-ọba Seleucid nìkan, ṣùgbón wọn tún jagun sí àwọn Júù tí wọn ti pinnu pé wọn wà ní àjòṣe pèlú àwọn Seleucid nàà. Ìditè nàà ní idí èsìn gégé bí imísí rẹ, a sì ṣe é sí ọtá inú àti ọtá ode. Ní ọdún 164 ṣáájú Kristi àwọn Maccabees tún ya ténpìlì nàà sòtò di mímò, a sì n rántí ìṣèlè yí nínú ayeye Hanukkah ti àwọn Júù. Ní ọdún nàà ni Antiochus Epiphanes olókíkì búburú nàà kú. Léyìn nàà, láti ọdún 161 ṣáájú Kristi tí di 158 ṣáájú Kristi, “àdéhùn” èsè kètálélógún ni wọn wò pèlú Rome.

Àkòkàsí tààrà kan ṣòṣò sí àwọn Mákábi, ìṣòtè wọn àti májèjú wọn pèlú Róòmù, ni a rí nínú èsè kètálélógún, ṣùgbón itàn idílè ọba nàà, tí a n pè ní Idílè Ọba Hásímónià, bèrè ní Modein ní ọdún 167 ṣáájú Kristi, ó sì tèsiwájú tí tí dé àkókò àgbélébùú. Àwọn aṣojú ikeyìn ti Idílè Ọba Hásímónià ni àwọn Farísí ti àkókò Kristi. Nítorí nàà, ilà àṣòtélè kan wà nínú itàn ti èsìn Júù tí ó ti yapa sí ọtító gégé bí àwọn Mákábi ṣe dúró fún un, èyí tí ó bèrè ní ọdún 167 ṣáájú Kristi ní ìṣòtè Modein, tí ó sì parí nínú èsè kòkànlélógún àti kejìlélógún nígbà tí a kàn Jèsù mó àgbélébùú.

Itàn wọn dé ibi iyípadà kan ní èsè kèrindínlógún, nígbà tí Róòmù, fún igbà àkókó, nípasè Pompèi, ṣégún Jerúsálèmù. Idí pàtàkì rẹ fún mímú iparun yẹn wá sórí Jerúsálèmù ní àkókò nàà ni àriyànjiyàn lááárín ègbé méjì nínú Ijọba Hasmonean. Láti igbà nàà lo (63 BC), Júdá wà lábé ìṣàkóso Róòmù. Ní ti àṣòtélè, Ijọba Hasmonean ti àwọn Maccabees bèrè ní ogun Modein ní 167 BC, léyìn nàà a sì fi í sábé itẹrība fún Róòmù ní 63 BC. Kò pé léyìn ibèrè itàn nàà ni àwọn Maccabees dá májèjú kan sílè, wọn sì wò inú rẹ pèlú Róòmù láti 161 BC sí 158 BC. Wọn wà lábé itẹrība fún Róòmù láti 63 BC tí tí dé àgbélébùú àti iparun gbígbóná janjan Jerúsálèmù ní ọdún 70.

Ìl àṣòtélè ti àwọn Maccabees ni ilà ti èsìn àwọn Júù tí ó yà kúrò nínú ọtító, nítorí nàà ó sì n ṣàpèrè ilà ti Pùròtèsítàntì tí ó yà kúrò nínú ọtító. Láti Ogun Panium tí tí dé òfin ojò Àikú ti èsè kèrindínlógún, àwọn ìṣèlè àṣòtélè ti ọdún 200 Ş.K., 167 Ş.K., 164 Ş.K., àti àdéhùn láti 161 Ş.K. tí tí dé 158 Ş.K. ni a ó tún ṣe nínú itàn Pùròtèsítàntì tí ó yà kúrò nínú ọtító. Àwọn àmì-ònà wònyí yóò ṣelè nínú itàn ààrẹ kejo tí ó jé ọkan nínú àwọn méje nàà ṣáájú òfin ojò Àikú. Ọdún 200 Ş.K. n ṣojú fún ilà ita ti iwo Republikani ní ibáṣepò pèlú 167 Ş.K., tí n ṣojú fún ilà inú ti iwo Pùròtèsítàntì tí ó yà kúrò nínú ọtító.

Àwọn àmì ọnà wònyí ní pàtàkì ni a fi pamọ sínú ilà itàn ijọba àwọn Hasmonean, ṣùgbón bí ó tilè rí bèè, wọn jé apá kan nínú itàn ikòkò ti èsè ogóji nínú Danieli mọkànlá. Ó jé ilà kan tí ó jé apá nínú “apá yẹn ti àṣòtélè Danieli tí ó ní í ṣe pèlú àwọn ojò ikeyìn.”

Òtító pé èsìn Jùù n ̄ se àjọyọ̀ Hanukkah ní irántí iṣòtẹ̀ àwọn Maccabees, kò tùmọ̀ sí pé àwọn Maccabees jẹ̀ olódodo. Nítorí iṣòtẹ̀, shekinah kò padà sí tẹ̀npilí tí a tún kọ̀ lẹ̀yìn igbèkùn ọ̀dún mọ̀kàndínlógójì. Ìrán àṣòtẹ̀lẹ̀ ikeyìn wá nípasẹ̀ Malachi ní iwọn bí ọ̀rúndún méjì ṣáájú àwọn Maccabees. Itàn àwọn Maccabees fí hàn pé wọn jẹ̀ kí àwọn olórí iṣẹ̀lú wọn tún ṣiṣẹ̀ gégé bí àlùfáà àgbà, èṣẹ̀ kan náà tí Ptolemy ará Ejibiti gbìyànjú láti ṣe, àti tí Oba Uzziah pèlú gbìyànjú láti ṣe. Àṣà ibílẹ̀ fí hàn pé Olorun dá sí i láti dá Ptolemy dúró kúrò nínú iṣe àbùkù-mímọ̀ náà, àti pé Oṛọ̀ Olorun fí hàn ní tààrà pé Olorun dá sí i nígbà tí Oba Uzziah gbìyànjú láti ṣe iṣe àlùfáà àti ti oba. Èso ikeyìn idílẹ̀-oba wọn ni àwọn Farisi. Kò sí idí kankan láti pinnu pé àwọn Maccabees jẹ̀ ààmì ọ̀dodo, láika ọ̀wọ̀ itàn tí àwọn Jùù ti èsìn Jùù ọ̀de ọ̀ní lè ní sí wọn.

Ìtúnṣe Ìjọ̀ Pùròtẹ̀sítàntì bèrẹ̀ ní àkókò Lúútà, ó sì jẹ̀ idàgbàsókè tí n̄ tẹ̀sìwájú. Kì í ṣe àṣà tuntun, nítorí Jèsù àti àwọn ọ̀mọ-ẹ̀yìn Rẹ̀ jẹ̀ Pùròtẹ̀sítàntì. Ó jẹ̀ jìjìnlẹ̀kúrò nínú ọ̀kùnkùn itàn níbi tí a ti jí Lúútà àti àwọn olútúnṣe miiran dide. Ìpèyà gíga jùlọ̀ itúnṣe tí n̄ tẹ̀sìwájú yẹn ni iṣiṣè Míláràitì. Kì í ṣe pé Olorun nílò láti jí àwọn olútúnṣe àkókó nikan sí èṣẹ̀ Bábílóni, ṣùgbọ̀n Ó pinnu láti mú wọn wọ̀ inú imọ̀ kíkún nípa ọ̀fin Rẹ̀, àti iṣè Rẹ̀ nínú ibùsùn mímọ̀ ọ̀run. Ní ọjọ̀ kẹ̀rínlélógún, oṣu Kẹ̀rìn, ọ̀dún 1844, àwọn Pùròtẹ̀sítàntì kọ̀ imọ̀lẹ̀ itúnṣe tí n̄ pọ̀ sí i, wọn sì di Ìjọ̀ Pùròtẹ̀sítàntì apẹ̀yindà.

Àwọn Míléráitì olóòtító nígbà náà ni a “fí aṣọ̀ àṣe náà lé lóri,” a sì tọ̀ wọn sínú Ibi Mímọ̀ Jùlọ̀ láti parí iṣè náà kí wọn lè di àwọn Kristẹ̀ni Píròtẹ̀sítàntì tí ó ti dàgbà. Ní ọ̀dún 1863, àwọn tí a ti fí aṣọ̀ àṣe náà lé lóri, nípasẹ̀ àìgbọ̀ràn, kọ̀ aṣọ̀ àṣe Píròtẹ̀sítàntì sílẹ̀, wọn sì gbà aṣọ̀ àṣe Laodíkíà. Ní àkókò ikeyìn idídi àwọn egbẹ̀rún lónà ọ̀gọ̀rùn-ún mẹ̀rindínlógójì, tí ó bèrẹ̀ ọ̀dún méjìlélógún lẹ̀yìn September 11, 2001, ní 2023, Kìniún ẹ̀yà Júdá n̄ tú àwọn ọ̀tító tí ó kún itàn ikọ̀kọ̀ èṣè ọ̀gójì ti Danieli orí kọ̀kànlá sílẹ̀, ẹ̀yí tí í ṣe itàn láti iwólulẹ̀ Soviet Union ní 1989 títí dé ọ̀fin Ojọ̀ Àikú tí n̄ bọ̀ láipẹ̀. Nípa ṣiṣè ẹ̀yí, Ó ti tú itàn isìn Jùù tí ó ti yapa kúrò ní ọ̀tító sílẹ̀ gégé bí àpẹ̀rẹ̀ Píròtẹ̀sítàntì tí ó ti yapa kúrò ní ọ̀tító.

Àwọn ilà méjèèjì ti àwọn èniyàn Olorun tí wọn ti ṣòtẹ̀, bóyá ti Júdá gidì tàbí ti Júdá ti ẹ̀mí (àwọn méjèèjì jẹ̀ ilẹ̀ ọ̀go), parí ní iṣeṣgun lóri Jerúsálẹ̀mù, ẹ̀yí àkókó ní ọ̀dún 63 BC, ẹ̀yí kejì sì ní ọ̀fin Ojọ̀ Àikú tí n̄ bọ̀ láipẹ̀. Àwọn ilà méjèèjì náà ṣàpẹ̀rẹ̀ ogun tí idánilójú èsìn tí ó ṣinà ni ó n̄ ru. Àwọn ilà méjèèjì náà ṣàpẹ̀rẹ̀ ogun sí àwọn imọ̀ ọ̀gbọ̀n èsìn ti Gírìsì, àti pé ní ọ̀pin, àwọn apẹ̀yindà náà wà lábẹ̀ iteríba sí Róòmù. Mo n̄ dá àwọn ogun méta ti èṣè ọ̀gójì mọ̀ gégé bí aṣojú iwópalẹ̀ Soviet Union ní 1989, Ogun Ukraine, àti Panium ní ọ̀fin Ojọ̀ Àikú, fún ète ifihàn iyatọ̀ kan láàárín àwọn ogun méta wọ̀nyí àti àwọn ogun àgbáyé méta.

“Oṛọ̀ Olorun ti fí ikilọ̀ nípa ewu tí n̄ bọ̀ hàn; bí a bá kọ̀ ọ̀ sílẹ̀, ayé Pùròtẹ̀sítàntì yòò mọ̀ ohun tí ète Róòmù jẹ̀ ní tòótọ̀, nígbà tí yòò ti pé jù láti sá kúrò nínú idẹ̀kùn náà. Ó n̄ dàgbà sínú agbára ní idákéjẹ̀. Àwọn ẹ̀kọ̀ rẹ̀ n̄ ṣiṣè ipa wọn nínú àwọn gbọ̀ngàn iṣòfin, nínú àwọn ijo, àti nínú ọ̀kàn àwọn èniyàn. Ó n̄ kó àwọn ilẹ̀ gíga rẹ̀ tí ó lágbara tí ó sì tóbi jo, nínú àwọn àyè ikọ̀kọ̀, níbi tí a ó ti tún àwọn inúnibini rẹ̀ àtíjọ̀ ṣe. Ní ikọ̀kọ̀, láisí ẹ̀ni tí ó fura sí i, ó n̄ fún agbára rẹ̀ lókun láti lè mú àwọn ète tirẹ̀ ṣe nígbà tí àkókò bá dé fún un láti lu. Gbogbo ohun tí ó n̄ fẹ̀ ni ilẹ̀ ànfaani, àti pé a ti n̄ fí ẹ̀yí fún un tẹ̀lẹ̀. Láipẹ̀ a ó rí, a ó sì níriírí ohun tí ète èrọ̀jà Róòmù jẹ̀. Ẹ̀nikẹ̀ni tí yòò gbà tí yòò sì ṣeṣgbọ̀ràn sí ọ̀rọ̀ Olorun yòò, nítorí ẹ̀yí, fa ẹ̀gàn àti inúnibini sí ara rẹ̀.” The Great Controversy, 581.

Láti esè kẹwàá, èyí tí ó n tọka sí iwópalẹ Soviet Union ní ọdún 1989, tí tí dé Ogun Panium nínú esè kẹẹédógún, ijọ papacy ti “ń fi agbára rẹ múlẹ láti lẹ tẹsíwájú nínú ète tirẹ nígbà tí àkókò yòò bá dé fún un láti lù.” Àwọn esè wònyí n sàfihàn àwọn ipò àsoṣelẹ tí wọn jẹ “idekùn” tí papacy ti pèsè sílẹ, èyí tí kò ní sẹé “bó kúrò nínú rẹ.” Nínú ifarahàn ogun ikeyin, tí Ogun Panium dúró fún, àwòrán eranko náà yòò di mímọlẹ ní Orilẹ-Èdè Amẹríkà. Ìdásílẹ àwòrán náà ni ìdánwò ikeyin fún àwọn èniyàn Ọlórún ní àwọn ojọ ikeyin.

“Olúwa ti fi hàn mí ní kedere pé àwòrán eranko náà yòò dá sílẹ kí àkókò ìdánwò tó parí; nítorí pé òun ni yòò jẹ ìdánwò nílá fún àwọn èniyàn Ọlórún, èyí tí a ó fi pinnu ayanmọ wọn tí tí ayérayé. ... Nínú Ìṣípáyá 13 ni a ti sàfihàn kókó-ọrọ yí ní kedere; [Ìṣípáyá 13:11–17, tí a fa ọrọ rẹ yọ].

“Èyí ni ìdánwò tí àwọn èniyàn Ọlórún gbòdò ní kí a tó fi èdidi di wọn. Gbogbo àwọn tí ó fi ìṣòtító wọn sí Ọlórún hàn nípa pípa ọfín Rẹ mọ, tí wọn sì kọ láti gba sáábàti èké kan, wọn yòò dúró lábẹ àsià Oluwa Ọlórún Jèhófà, wọn yòò sì gba èdidi Ọlórún aláàyè. Sùgbón àwọn tí ó fi òtító tí ó ti ọdò ọrún wá sílẹ, tí wọn sì gba sáábàti Ojọ Àikú, wọn yòò gba àmì eranko náà.”
Manuscript Releases, volume 15, 15.

Ìdásílẹ àwòrán eranko náà ni a sàfihàn nípasẹ àkókò tí wọn wọ májẹmú àjosepọ pẹlú Róòmù. Iwo Pùròtẹsítànti ti Orilẹ-Èdè Amẹríkà di àwọn ọmọbìnrin Róòmù ní ọdún 1844, ibèrẹ itàn wọn sì tún ara rẹ ẹ ní ọpin itàn wọn nígbà tí wọn tún pinnu lẹ̀kansi láti fara wé iyá wọn.

“Mo rí i pé eranko ọlówò méjì náà ní ẹnu dragoni, àti pé agbára rẹ wá ní orí rẹ, àti pé àṣẹ náà yòò ti ẹnu rẹ jáde. Nígbà náà ni mo rí Iyá àwọn Aṣekúpani; pé iyá náà kì í ẹ àwọn ọmọbìnrin náà, sùgbón ó yàtò sí wọn, ó sì ẹ kedere pé kò dápò mọ wọn. Ó ti ní ojọ tirẹ, ó sì ti kojá, àwọn ọmọbìnrin rẹ, àwọn ẹyà Pùròtẹsítànti, sì ni àwọn tí ó tẹlẹ e láti wá sí ojù itàgẹ kí wọn sì hùwà inú kan náà tí iyá náà ní nígbà tí ó n ẹ inúnibini sí àwọn mímọ. Mo rí i pé bí agbára iyá náà ti ní rọ sẹyin, beẹ ni ti àwọn ọmọbìnrin náà ti ní pọ sí i, àti pé láipé wọn yòò lo agbára tí iyá náà ti lò rí nígbà kan.”

“Mo rí i pé ijọ aláṣà lásán àti àwọn Adventist aláṣà lásán, bíi Júdási, yòò fi wá hàn fún àwọn Kátólíki kí wọn lè rí ipa wọn gbà láti dide sí òtító. Nígbà náà àwọn eni mímọ yòò jẹ èniyàn tí kò hàn gbangba, tí àwọn Kátólíki kò mọ púpọ sí; sùgbón àwọn ijọ àti àwọn Adventist aláṣà lásán tí wọn mọ nípa igbàgbọ àti àṣà wa (nítorí wọn kóriíra wa nítorí ojọ Ìsinmi, nítorí wọn kò lè ba á jẹ) yòò fi àwọn eni mímọ hàn, wọn yòò sì ròyin wọn fún àwọn Kátólíki gégé bí àwọn tí kò ka àwọn ilàna àwọn èniyàn sí; èyí ni pé, wọn n pa ojọ Ìsinmi mọ, wọn sì kọ ojọ Àikú sílẹ.

“Nígbà náà àwọn Kátólíki yòò pàṣẹ fún àwọn Pùròtẹsítànti láti tẹsíwájú, wọn yòò sì ẹ àṣẹ kan pé gbogbo eni tí kò bá pa ojọ àkókò ọsẹ mọ dípò ojọ keje, a ó pa á. Àwọn Kátólíki náà, tí iye wọn pọ, yòò dúró lẹgbẹẹ àwọn Pùròtẹsítànti. Àwọn Kátólíki yòò fi agbára wọn fún àwòrán eranko náà. Àwọn Pùròtẹsítànti yòò sì ṣiṣẹ gégé bí iyá wọn ti ṣiṣẹ sáájú wọn láti pa àwọn mímọ run. Sùgbón kí àṣẹ wọn tó mú tàbí so ẹso, a ó gba àwọn mímọ náà là nípasẹ Ohùn Ọlórún.”
Spalding and Magan, 1, 2.

Nínú esè náà, egbé méjì wá ti àwọn “nominal,” èyí tí ó tùmọ sí “ní orúkọ nikan,” tí wọn fi àwọn olóòótọ Ọlórún hàn fún àwọn Kátólíki. Ìmọ Ellen White nípa àwọn ijọ nominal àti àwọn Adventist

nominal yàtò sí ohun tí wọn dúró fún ní tòótó ní àwọn ojò ikeyin, nítorí pé ní imò rẹ̀, “Adventist nominal” yòò tí sojú fún Kristeni kan tí ó jéwó pé òun gbàgbò nínú ipadàbò Kristi. Şùgbón àwọn wòlfi sòrò nípa àwọn ojò ikeyin ju àwọn ojò tí wọn gbé ayé wọn lọ, àti pé “Adventist nominal” kan, ní àwọn ojò ikeyin, dúró fún ijo Seventh-day Adventist ti Laodicea, àti àwọn ijo nominal ni àwọn ọmọ-ọmọ àwọn tí wọn di àwọn ọmọbínrin Róòmù ní ọdún 1844.

Àwọn Adventist Ojò Keje yòò kóríra “àwọn èniyàn aláimòye,” tí wọn jé àwọn aṣojú tòótó ti Olorun nítorí pé wọn “kò lè ba òtító Sábáàti jé,” èyí tí ó ṣàpẹrẹ Sábáàti isinmi ilè náà. Ijo Adventist Ojò Keje jéwó pé òun n gbé ojò keje ró gégé bí ojò ijòsin, şùgbón ní àwọn ojò ikeyin Sábáàti tí wọn kò lè bá jé ni “àwọn igbà méje,” ti Lefitiku m̀erindínlògbòn, èyí tí ó jé òtító ipilè àkókó tí wọn kò láti gbà ní ọdún 1863.

Àyokà tí a n dojú kọ nísinsinyí n ṣàfihàn àwọn iṣiṣe asotélè tí ó ní í ṣe pèlú itàn tí ó bèrè ní òfin Ojò Àikú tí n bọ ní kánkán, şùgbón itàn idánwò ikeyin tí ó tẹlè òfin Ojò Àikú náà ni a kókó mú ṣe ní inu Orilè-Èdè Amèríkà. Ní òfin Ojò Àikú náà, Orilè-Èdè Amèríkà yòò fi agbára mú gbogbo ayé láti gbé ère kan kalè fún ẹranko náà, şùgbón kí wọn tó lè ṣe iṣe náà ṣe, wọn yòò ti gbé ère kan kalè fún ẹranko náà ní Orilè-Èdè Amèríkà.

“Bí Amèríkà, ilè òminira ẹsin, yòò bá Pápási darapò nínú fifi agbára mú ẹrì ọkàn àti nínú fifi ipa mú èniyàn láti bu ọlá fún sábáàti èké, àwọn èniyàn gbogbo orilè-èdè lórí ayé yòò jé kí a dari wọn láti tẹlè àpẹrẹ rẹ.” Testimonies, volume 6, 18.

“Àwọn orilè-èdè àjèjì yòò tẹlè àpẹrẹ Orilè-Èdè Amèríkà. Bí ó tilè jé pé òun ni yòò kókó dari jade, sibè ipèyà kan náà yòò dé bá àwọn èniyàn wa ní gbogbo apá ayé.” Testimonies, volume 6, 395.

Idánwò nílá fún àwọn èniyàn Olorun máa n ṣelè kí òfin ojò Àikú tó dé, nítorí pé nígbà òfin ojò Àikú ipèyà àánú yòò parí fún àwọn Seventh-day Adventists. A ṣàfihàn idánwò náà gégé bí idásilè ère ẹranko náà, ère ẹranko náà sì ni iṣòkan ijo àti ijoba, pèlú pé ijo ni ó wà ní àkóso ibáṣepò náà. Gégé bí àwọn Protestants ṣe di ọmọbínrin Róòmù ní ọdún 1844, tí ọmọbínrin sì jé àwòrán iyá rẹ̀, bèè ni àwọn Protestants apèyindà yòò ṣe iṣe afiwéra kan náà ní àwọn ojò ikeyin, nítorí Jesu máa n fi ibèrè ohun kan ṣàpèjúwe òpin ohun kan nígbà gbogbo.

Itàn tí “májè mú” ti eṣe ketalelogun nínú Danieli orí kọkànlá dúró fún, ṣe aṣojú àwọn èniyàn aláìṣòtító tí wọn jéwó ara wọn nínú ilè ológo, tí wọn na ọwó síta láti dá iṣòkan kan pò mó Róòmù. 161 Ş.K. sí 158 Ş.K. ṣe aṣojú idásilè àwòrán ẹranko náà tí ó parí ní òfin Ojò Àikú.

A ó tèsiwájú nínú ikékòọ̀ yíi nínú àpilẹ̀kọ̀ tí ó kàn.

“Şùgbón kí ni ‘àwòrán sí ẹranko náà’? báwo ni a ó sì ṣe dá a kalè? Ẹranko oníwo méjì ni ó dá àwòrán náà, ó sì jé àwòrán sí ẹranko náà. A tún pé é ní àwòrán ẹranko náà. Nígbà náà, láti mo irú àwòrán náà àti bí a ó ṣe dá a kalè, a gbòdò ṣàkíyèsì àwọn àbùdá ẹranko náà fúnra rẹ̀—iyen, ipò pòòpù.”

“Nígbà tí ijo ibèrè ṣe bàjé nípa yíyapa kúrò nínú iròrùn ihinrere àti nípa gbígba àwọn ààtò àti àṣà àwọn aláimólòrun, ó pàdánù Èmí àti agbára Olorun; àti kí ó lè ṣàkóso ẹrì ọkàn àwọn èniyàn, ó wá itilèyìn agbára ayé. Àbájáde rẹ̀ ni ipò pòòpù, ijo kan tí ó ṣàkóso agbára ijoba, tí ó

sì ló ó látí mú ètè tirè sẹ, pàápàá jùlọ fún ijìyà ‘ẹkọ ẹké.’ Kí Orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà lè dá àwòrán ẹranko nàà sílẹ̀, agbára ẹ̀sìn gbọ̀dọ̀ sàkóso ijọba alákoóso dé bẹ̀ẹ̀ tí a ó fí tún lo àşẹ̀ ijọba nípasẹ̀ ijọ látí şe àşeyorí àwọn ètè tirè.” The Great Controversy, 443.